

CRITERIS D'EDICIÓ PER A LA BIBLIOTECA BARCINO I IMPRESINDIBLES

1. BIBLIOTECA BARCINO

1.1 Descripció de la col·lecció

L'objectiu de la col·lecció és posar a l'abast d'un públic ampli les obres més destacades de la literatura catalana antiga (medieval i moderna) en edicions assequibles i manejables, destinades tant a un lector culte però no especialista, com a estudiants universitaris i de segon ensenyament. Com que la divulgació no ha d'estar de cap manera renyida amb la qualitat i el rigor, la col·lecció es forneix d'edicions crítiques establertes per especialistes i preparades amb el màxim rigor científic i filològic, principalment a partir dels volums de la sèrie Els Nostres Clàssics.

Per a un lector mitjà actual, els textos medievals presenten una doble dificultat, derivada de la distància cronològica i cultural que ens en separa. En primer lloc, hi ha l'entrebanc de la llengua antiga: les obres medievals presenten sovint un lèxic, una morfologia i una sintaxi que divergeixen en part de l'estàndard fabrià al qual està avesat el públic contemporani. A aquesta qüestió cal afegir l'inconvenient, en el cas de les edicions crítiques —que moltes vegades són l'únic mitjà d'accés a aquests textos—, d'una ortografia gens unificada, procedent dels testimonis medievals a partir dels quals s'ha establert el text, que pot provocar el rebuig del lector no especialista.¹ En segon lloc, l'accés a les obres medievals és mediatitzat per la distància cultural i de mentalitat que presenten respecte a un lector contemporani. No en va es tracta de textos concebuts en unes circumstàncies històriques, i amb un seguit de condicionants científics, ideològics i socials, molt diferents dels nostres.

La col·lecció, des del màxim respecte envers els textos, ha d'ajudar el lector modern a superar la doble distància, lingüística i cultural, que ens separa de les produccions medievals. Partint, sempre que es pugui, d'edicions crítiques, en les quals ja s'hagin detectat

¹ Parlem sobretot de grafies no normatives per a determinats sons vocàlics —vacil·lacions en el vocalisme àton, utilització d'y, etc.— o consonàntics —consonants dobles i/o no etimològiques, grafies no unificades per a uns mateixos sons, etc. Es tracta de formes com *ffac* 'faç', *offeguar* 'ofegar', *t'é* 't'he', *creye* 'creia', *sinch ayns* 'cinc anys', *mag* 'maig', *spera* 'esfera', *aly* 'allí', *no-beheix* 'no obeeix', *que-ll[s]* 'que els', *desone[s]ts* 'deshonestes', etc. Cal afegir que les edicions crítiques presenten així mateix determinats símbols i caràcters propis de la crítica textual, imprescindibles des d'un punt de vista filològic, però que no n'afavoreixen la lectura —punts volats, indicacions de canvi de foli, claudàtors.

i solucionat els problemes i deturpacions textuais propis de la transmissió antiga, la col·lecció oferirà textos amb ortografia normalitzada i sense les especificitats gràfiques pròpies de les edicions filològiques. No s'intervindrà, en canvi, en les característiques lèxiques, morfològiques o sintàctiques de les obres, ja que aquests canvis implicarien una excessiva modificació del text original; per tal de pal·liar les dificultats de lectura que això pugui ocasionar, caldrà acompanyar el text amb informacions complementàries adients.

La inclusió de versions modernes, o adaptacions al català actual, als volums de la col·lecció es limitarà a aquelles obres la complexitat lingüística de les quals així ho faci recomanable (com ara les *Homilies d'Organyà*, o determinats textos poètics), o bé quan es tracti de textos en una altra llengua (llatí o occità). En qualsevol cas, la versió en la llengua moderna —o la traducció catalana— s'haurà de plantejar com a complementària del text antic i estrictament destinada a contribuir a la seva comprensió; no parlem pas, doncs, de traduccions literàries, sinó bàsicament instrumentals.²

Pel que fa a les informacions complementàries necessàries per a una correcta interpretació dels textos (aspectes lingüístics, històrics, culturals, etc.), es tendirà a recollir-les en nota a peu de pàgina. També es pot plantejar la inclusió de dades d'aquesta naturalesa, especialment quan facin referència al conjunt de l'obra, a la introducció o bé, puntualment, en resums glossats o apèndixs dedicats a aspectes específics (així, per exemple, en un llibre de poesia amatòria es podria plantejar la possibilitat d'incloure-hi un apèndix sobre el procés de percepció sensible segons la ciència medieval). De nou cal fer èmfasi en la necessària orientació instrumental que han de tenir els materials addicionals, que s'han de caracteritzar per la seva idoneïtat, concisió i claredat. L'objectiu final ha de ser sempre proporcionar al lector les claus interpretatives i contextuais necessàries per a la comprensió del text

² És poc aconsellable mantenir una correspondència literal entre les versions medieval i moderna, atès que sovint no en faciliten ni la lectura ni la comprensió. S'ha de tendir, doncs, a adaptar al màxim la versió que se'n faci als girs i característiques de la llengua actual. El model a seguir, especialment per a les obres en prosa, ha de ser l'adaptació en català actual que acompanya l'edició de les *Homilies d'Organyà* d'ENC.

1.2 Estructura dels volums

- a) Una **introducció** de 30 a 70 pàgines, en la qual es doni informació sobre l'autor o, en el cas d'antologies que incloguin diversos autors, sobre la tradició o el corrent literari al qual pertanyen, i on es contextualitzi i es donin les principals línies interpretatives sobre l'obra objecte del volum.
- b) El **text original** de l'obra en ortografia normativa, i amb notes a peu de pàgina que aclareixin aquells aspectes del text que un lector no especialista pugui desconèixer.
- c) Opcionalment, **apèndixs** dedicats a aspectes puntuals del text, el contingut dels quals —per extensió o complexitat— faci poc aconsellable incloure'ls a la introducció.
- d) Un **glossari** de mots difícils (independentment del fet que els mots que inclogui hagin estat recollits també en nota a peu de pàgina).
- e) Una **bibliografia** essencial, a partir de la qual els lectors que així ho desitgin puguin ampliar el seu coneixement de l'obra.

2. IMPRESCINDIBLES – BIBLIOTECA DE CLÀSSICS CATALANS

2.1 Descripció de la col·lecció

La col·lecció Imprescindibles s'adreça a un públic ampli, a un lector de nivell cultural alt, no especialista, però habituat a llegir clàssics (catalans i traduïts), així com assaig i literatura actual de qualitat.

L'objectiu de la col·lecció és esdevenir un punt de referència en l'edició dels clàssics catalans de tots els temps. Recollirà totes les tendències i serà una mostra de tots els gèneres literaris: narrativa, poesia i teatre, però també periodisme i assaig literari. Té en compte un equilibri territorial (Països Catalans), temporal (des de l'Edat Mitjana fins al segle XX) i també de gènere.

Alhora, pretén tornar a posar en circulació obres i autors que fa anys que no es troben amb facilitat o que havien caigut del cànon per raons diverses, però que tenen prou nivell per formar-ne part. I, si s'escau, recuperar obres aparentment menors d'escriptors importants i autors oblidats o que són difícils de trobar. Imprescindibles es proposa col·laborar activament en la creació d'un cànon literari català, obert i no exhaustiu.

L'objectiu final és, doncs, que el projecte transcendeixi l'àmbit purament comercial i que sigui vist com una acció de país, com ho van ser i ho són Els Nostres Clàssics, de la mateixa editorial Barcino, o la Fundació Bernat Metge. Salvant totes les distàncies que calgui, recuperem i actualitzem amb criteris del segle XXI l'esperit de la MOLC.

El públic a qui ens adrecem condiciona els criteris d'edició i d'anotació. No és una col·lecció acadèmica ni (exclusivament) per a acadèmics, però sí feta des del rigor de l'acadèmia. Partim sempre de l'edició crítica, quan n'hi ha, o de l'edició establerta més fiable, i oferim el text regularitzat, d'acord amb els criteris de la col·lecció Biblioteca Barcino, ampliat i adaptat per incloure-hi els textos del segle XIX i de principis del XX. Presentem edicions filològicament rigoroses, acurades també des del punt de vista físic i formal, amb acabats i disseny molt cuidats (paper de qualitat, enquadernació rústica cosida, capçades amb punt de tela).

Simplificant-ho molt: posem el text i el lector al centre. Tota la resta ha d'estar al seu servei: els elements que acompanyen el text estan destinats a facilitar la comprensió i el gaudi de la lectura.

2.2 Estructura dels volums

El contingut dels volums de la col·lecció Imprescindibles és el següent:

- a) Una **introducció** de 25 a 50 pàgines, en la qual es doni informació sobre l'autor i l'obra o, en el cas d'antologies que incloguin diversos autors i obres, sobre la tradició o el corrent literari al qual pertanyen, i on es contextualitzin i es donin les principals línies interpretatives sobre l'obra objecte del volum.

En principi, la introducció no portarà notes a peu de pàgina, llevat que siguin estrictament necessàries i sempre d'acord amb el criteri del director de la col·lecció.

La introducció inclourà una **bibliografia** bàsica al final.

- b) El **text** de l'obra en ortografia normativa, i amb notes a peu de pàgina que aclareixin aquells aspectes del text que un lector no especialista pugui desconèixer.

Cal reduir al mínim les **notes a peu de pàgina**, tenint però en compte que preval el criteri de fer entenedor el text a un lector no especialitzat. Per tant, serà més probable que un text medieval o modern necessiti notes explicatives que no un de contemporani, que en molts casos no requerirà anotació.

Com a norma general, s'evitarà el redactat "acadèmic" en les notes; aquestes seran breus i concises, i no inclouran bibliografia, llevat de casos puntuals (per ex., remissions abreujades a diccionaris en les notes de glossari).

La finalitat de les notes ha de ser aclarir el significat de paraules i passatges (notes de glossari i paràfrasis) i identificar al·lusions a personatges, fets, fonts, etc., necessàries per a la comprensió del text (per ex., històriques, culturals, mitològiques, etc.).

Només s'identificaran en nota les fonts citades explícitament a l'obra.

Sempre que el sentit no sigui evident, es traduiran en nota les citacions en llatí, grec i llengües modernes de coneixement menys estès entre el públic a qui s'adreça la col·lecció Imprescindibles.

- c) Opcionalment, **apèndixs** dedicats a aspectes puntuals del text, el contingut dels quals —per extensió o complexitat— recomani no incloure'ls a l'introducció.
- d) Un **glossari** de mots difícils, estiguin inclosos o no al DIEC2 o al DCVB, i que ja hauran estat anotats a peu de pàgina en la seva primera aparició al text.

3. CRITERIS DE REGULARITZACIÓ ORTOGRÀFICA

Les col·leccions Biblioteca Barcino i Imprescindibles segueixen els mateixos criteris per a la regularització ortogràfica dels textos editats, siguin medievals o moderns (3.1). En línies generals, coincideixen amb els criteris seguits per als textos contemporanis publicats a Imprescindibles (3.2).

3.1 Criteris per als textos medievals i moderns (fins al segle XVIII)

Com s'ha assenyalat més amunt, la regularització dels textos només ha d'incidir en l'**ortografia**, no en el lèxic, la morfologia o la sintaxi. Així, doncs, caldrà anotar aquells mots, formes o estructures que puguin presentar dificultats per al lector, i en cap cas no se substituiran per equivalents moderns.

En el cas sempre conflictiu dels **trets fonètics**, es tendirà a la regularització. Només es mantindran formes puntuals justificades per l'ús de l'autor quan ho requereixi la mateixa naturalesa del text (llengua literària), el gènere (textos en vers; vegeu *infra*, 3.1.8) o sigui necessari per a la seva comprensió (per ex., pronúncies dialectals i col·loquials). A la introducció caldrà advertir el lector d'aquests casos puntuals en què no se segueix la normativa, a fi d'evitar d'anotar cada incidència.

Com a criteri general, es prescindirà d'indicacions pròpies de les edicions crítiques (referències a la foliació/paginació, punts volats, claudàtors per a les restitucions, etc.).

3.1.1 ELISIONS

Es recuperaran els sons vocàlics elidits: *pogr·atendre* > *pogra atendre*; *no·beheix* > *no obeeix*; *gràcia·nfinida* > *gràcia infinida*; *entr·éls* > *entre ells*; *voler·m·enganar* > *voler-me enganyar*; *nada·ntre spins* > *nada entre espins*.

3.1.2 VOCALISME

A : *cor* > *car*; *eximinador* > *examinador*; *feés* > *faés*

E : *bísties* > *bèsties*; *siguir* > *seguir*; *esgremir* > *esgrimir*; *espirit* > *esperit*; *impossíbil* > *impossible*; *reebre* > *rebre*; *eximpli* > *exempl*

— assimilacions: *nostro/nòstron* > *nostre*

— s líquida: *speritual* > *espiritual*; *stremitats* > *extremitats*; *stà* > *està*

— manteniment plurals masculins en -es: *preses*; *orgulloses*; *injurioses*; *rosses cabells*; *les altres profetes*.

I : *llàgrema* > *llàgrima*; *enclinar* > *inclinar*; *fenir* > *finir*; *noblitat/nobelitat* > *nobilitat*; *agualtat* > *igualtat*; *treació/tració* > *traïció*

Y : *feyt* > *fet*; *aduyt* > *adut*

O : *corrup*, *corrupes* > *corromp*, *corrompes*; *ferre* > *ferro*; *ordonar* > *ordenar*; *precurador* > *procurador*; *radones/redones* > *rodones*; *arguyl/arguil/ergull* > *orgull*

U : *digmenge/dicmenge* > *diumenge*

— vocalització de -L-: *dous* > *dolç*; *dousor* > *dolçor*; *malaut* > *malalt*; *auberg* > *alberg*

Monoftongacions o diftongacions divergents de la normativa actual:

— *auciure* > *occiure*; *ausia* > *occia*; *auseya* > *occeia*; *maestre* > *mestre*; *aesmar* > *esmar*

— *aemprar* > *emprar*; *paor* > *por*; *aur* > *or*; *despler* > *desplaer*

CA > QUA : *calitat* > *qualitat*

GA > GUA : *gardar* > *guardar*

GO > GUA : *gonyar* > *guanyar*; *gordons* > *guardons*

CO > QUA : *coranta* > *quaranta*; *com/con* (temporal) > *quan*

Si el text ho requereix, es mantindran formes de llarga tradició en la llengua oral i escrita, com *casi per quasi*.

Manteniment de paraules patrimonials: *mellor*; *tengut*; *vengut*; *infel* > *infeel*; *trer* ‘treure’; *cors* ‘cos’; *orces* > *orses* ‘ossos’; *tembre*; *colp*; *adquisit...*

3.1.3 CONSONANTISME

B : *aondós* > *abundós*

C : *contricció* > *contrició*; *sanct* > *sant*

D — ensordiments: *sequetat* > *sequedat*, *santetat* > *santedat*; *etat* > *edat*; *falsetat* > *falsedat*; *castetat* > *castedat*; *adquisita* > *adquisida*

— subjuntius: *recort* > *record* ‘recordi’; *es quart* > *es guard* ‘es guardi’

— no es restitueix la *d* epentètica: *tolre*, *poria*, *convenrien*, *volria*; tampoc en el cas de *d* etimològica (< T): ~~pera~~ *péra*

G : *alcun* > *algun*; *alscuns* > *alguns*; *torneys* > *torneigs*; *sanfoniment* > *sangfoniment*; *innorànsia* > *ignorància*

— ensordiments: *entequitut/entequitat* > *antiguitat*

— subjuntius: *s’oblic* > *s’oblig* ‘s’obligui’; *alarc* > *allarg* ‘allargui’

J³ : *liga* > *llija* ‘llegeixi’; *dege* > *deja*

L : *muntiplicar/montiplicar* > *multiplicar*

— vocalització de -L-: *dous* > *dolç*; *dousor* > *dolçor*; *malaut* > *malalt*; *auberg* > *alberg*

L, LL : *relligió* > *religió*. Però es mantenen formes amb tradició escrita i vives en la pronúncia com *lliberal*.

LL (< L-, LH, YL/LY): *aparayat/apereylat* > *aparellat*; *ceies* > *celles*; *volpey/volpel* > *volpell*. Es regularitzen, doncs, els casos de iodització, excepte els justificats per l’ús de l’autor (per ex., si reproduïx fenòmens dialectals o col·loquials).

L·L : *milanaris* > *mil·lenaris*

M : *con* (comparatiu) > *com*.

— *ab* > *amb*. Tot i que per convenció aquesta última grafia s’ha mantingut fins a inicis del segle XX, la grafia *am* està documentada des del XIV.

N : *inlluminat* > *il·luminat*; *sarraís* > *sarraïns*; *muntiplicar* > *multiplicar*; *convenir* > *convenir*; *cové* > *convé*; *ben/bé* segons ús normatiu

³ En textos d’autor valencià, es farà un ús de fricatives i africades d’acord amb l’habitud del seu parlar.

— *n* caduca: *sarraín* > *sarraí*; *mantén* > *manté*; *non* > *no*; *man* > *mà*; *fon* > *fon*

— grup ND: *mandament* > *manament*

NY : *enganat* > *enganyat*; *dan* > *dany*; *sen* > *seny*

Ñ > NY. En els textos moderns, es regularitza sempre la grafia castellana ñ: *añ* > *any*; *desdeña* > *desdenya*

P : *cativitat* > *captivitat*; *catiu* > *captiu*; *dampnatge* > *damnatge*

R : *polsors* > *polsos*; *dòs* > *dors*; *trempansa*, *atrempada*, *destrempament* > *temprança*, *atemprada*, *destemprament*; *martris* > *màrtirs*; *ves* > *vers*; *apendre* > *aprendre*; *pendre* > *prendre*; *propri* > *propi*; *aproprià* > *apropià*

— *r* final no etimològica en infinitius (*càurer*, *viurer*): només es manté en els textos en vers quan és necessari per a la mètrica (per evitar la sinalefa en la pronúncia oriental).

S : *delliurar* > *deslliurar*; *juts*, *injuts* > *justs*, *injuts*; *compots* > *composts*; *pererós* > *peresós*; *espaa* > *espasa*; *ren* > *res*

— *s* antihiàtica: *veser* > *veer*; *resebre* > *rebre*; *resebia* > *rebia*; *plasia* > *plaïa*; *fasia* > *feia*

— *s* intervocàlica per ultracorrecció: *tesòrica* > *teòrica*

— -EA > -ESA: *bonea* > *bonesa*; *espertea* > *espertesa*

— -s del nominatiu amb ús vacil·lant: *Déus* > *Déu*

— *s* en verbs en -isar (per -itzar): *atemorís*

S, SS : procedents de *z* castellana: *gosar* (*i.e.* *gozar*), *hassanya*

TG, TJ : *miyà/mitgà/migà* > *mitjà*; *piyor* > *pitjor*; *leges* > *lletges*; *desigar* > *desitjar*. Aquest criteri té una excepció en els textos en vers, en posició de rima (per ex., es manté *enuja*, no *enutja*, quan rima amb una paraula acabada en -uja).

TS : *jassia* > *jatsia*

V — subjuntius: *lleu* > *llev* ‘llevi’

X : *mateys* > *mateix/s*; *serveis* > *serveixs*; *stremitats* > *extremitats*

Z : *recoldament* > *recolzament*

3.1.4 METÀTESIS

trempana, atrempada, destrempament > *temprança, atemprada, destemprament; martris*
> *màrtirs; (tu) est* > *ets; aravanys/aravays* > *averanys; fisolof* > *filòsof*

3.1.5 ACCENTS DIACRÍTICS

Com a norma general, se segueix la **normativa actual**. Això a banda, es recorre a l'accent diacrític en els següents monosíl·labs, que ja tenen una llarga tradició editorial a la col·lecció ENC:

al (article contracte) / *àl* 'àvol'

als (article contracte) / *àls* 'altra cosa'

dos (numeral) / *dòs* 'dors'

fe (nom) / *fè* 'fes'

fer (infinitiu) / *fèr* 'fereix', 'ferí' *feren* (verb *fer*) / *fèren* (verb *ferir*)

fets (substantiu; participi; mode imperatiu) / *féts* (pretèrit)

mes ('part de l'any'; conjunció; participi de *metre*) / *més* (adv.; adj.) / *mès*
(pretèrit perfet de *metre*)

pres ('presoner'; participi de *prendre*) / *prés* 'prop'

si (conjunció condicional, etc.) / *sí* (adv. afirmatiu; 'així')

so, 'soroll' / *só* 'soc', però (jo) 'son'

vé ('vés', imperatiu d'*anar*) / *ve* (3a p. del sg. del present d'indicatiu)

veu (present de *veure*) / *véu* 'veié'

vos (pronom feble) / *vós* (pronom personal)

En canvi, no s'accentua:

do ('dono')

3.1.6 ALTERNANÇA EN L'ACCENT

Paraules en què l'accent recau per motius diversos en síl·labes diferents a la prescriptiva o alterna amb la norma actual: el fenomen afecta cultismes medievals i moderns (*filòsof/filosof, fúnebre/funebre*) i contemporanis (*atmosfera/atmòsfera*). Per regla general es regularitzen segons la norma, excepte en contextos especials en què ho demani la mateixa obra: per ex., en textos medievals i moderns es mantenen en posició de rima si és necessari; també es poden alternar les dues accentuacions si això respon a un criteri de l'autor (per ex., per distingir el discurs del narrador omniscient de la parla d'un personatge).

3.1.7 QÜESTIONS DE MORFOLOGIA I SINTAXI

a : *a on > on*. La preposició només es manté quan és necessària per al recompte sil·làbic o quan és un tret distintiu de la parla d'un personatge.

lo, l' : en textos en vers, l'article es regularitza en *l'* davant vocal o *h-* (*l'amor*), però es manté *lo* per preservar el còmput sil·làbic (*lo amor*, per evitar la sinalefa o directament l'elisió), davant de consonant (*lo camí*) i com a pronom neutre (*Així és que de ma sort lo ordena la sentència*). En els textos en prosa només es manté *lo* neutre (*lo que callava, lo cert*).

3.1.8 CASOS ESPECIALS QUE AFECTEN LA MÈTRICA (POESIA I TEATRE EN VERS)

La regularització ortogràfica en l'edició dels textos en vers planteja conflictes puntuals amb la normativa (accentuació, elisions) en relació amb la **rima** i el **recompte sil·làbic** d'alguns versos.

- a) Per als textos en vers, la regularització ortogràfica ha d'evitar modificar-ne el recompte sil·làbic; si fos necessari, es mantindria el punt volat (*co·l* 'com el/lo', *co·s* 'com/quant es', *no·l* 'no li'), o determinades *s* antihiàtiques
- b) **Sinèresi**: per justificar el recompte sil·làbic, no es fa servir la dièresi normativa sempre que és necessari fer un diftong no normatiu (*traïdor > traïdor*, *ruïna > ruina*, *ruïdo > ruido*, etc.). Un cas particular és la solució mixta adoptada per al teatre de Joan Ramis, que practica la sinèresi opcionalment en qualsevol context vocàlic: mantenir sempre la dièresi dels verbs de la 3a conjugació (*succeït*, no *traïdor*), però distingir en els casos habituals com els anteriors (*traïdor/traïdor*).

- c) **Enclítics** accentuats del balear i el rossellonès: només s'accentuen en posició de rima (*amar-vós*).
- d) Elisió: no s'utilitza l'**apòstrof** si el recompte mètric ho exigeix: *te allongues, de assaig*.
- e) Article *lo* (vegeu *supra*, 3.1.7).
- f) *-r* final no etimològica en infinitius (vegeu *supra*, 3.1.3).

3.1.9 TRANSCRIPCIÓ DE NOMS

Els noms de persona i lloc es transcriuen al text segons la normativa catalana o la de la llengua d'origen emprada per l'autor si no està adaptada al català (per ex., *Apollo* o *Apolo* > *Apol-lo*, però *Marte* i no *Mart*).

Hi haurà excepcions sempre que calgui mantenir la forma utilitzada per l'autor (per ex., formes que reproduïxen una pronúncia afrancesada, com *Manlius* en lloc del previsible *Mànlius*).

El criteri anterior no s'aplica a la introducció i les notes, on es dona preferència a les formes establertes per l'Enciclopèdia Catalana o a les que compten amb tradició bibliogràfica i editorial (*Ausiàs March*). Per als noms clàssics: Joan Alberich i Montserrat Ros, *La transcripció dels noms propis grecs i llatins* (Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1993).

Altres:

Irael > *Israel*; *Jean* > *Joan*; *Abanimacia* > *d'Arimatea*; *Moisé/Moisèn* > *Moisès*;
Daviu > *David*

3.1.10 CASTELLANISMES

La progressiva recuperació d'obres de l'Edat Moderna a les col·leccions de Barcino comporta la necessitat d'establir criteris per a un fenomen que en aquest època és molt corrent en els textos literaris: la presència de castellanismes. Vegeu també *infra*, 3.2.5.

- a) Els castellanismes lèxics es deixen en rodona (se'ls donarà el mateix tractament, doncs, que als cultismes), però es posen en cursiva si representen algun tret fonètic no adaptat al català (resumen, 'resum', però *agasajo*). Quan es tracta d'una frase o una expressió, va en cursiva o, si és una citació, entre cometes baixes i en rodona.
- b) Accentuació i dièresi: se'ls aplica la normativa catalana:

aún > *aïün*; *pues* > *pués* (per distingir-ho del cat. *Pues*, plural de *pua*, i encara quesigui monosíl·lab); *ruido* > *ruïdo*

3.2 Criteris per als textos contemporanis (segles XIX i XX)

3.2.1 PUNTUACIÓ

Regularitzem l'ús de la puntuació d'acord amb les normes actuals (per ex., eliminant les comes entre subjecte i predicat, o un ús abusiu de punts suspensius).

- a) *!...* i *?...:* eliminem els punts suspensius darrere de signe d'interrogació o d'exclamació, excepte quan són necessaris per al sentit (per ex., perquè indiquen indecisió, titubeig, etc., en un personatge).
- b) Posem els signes d'exclamació i d'interrogació solament al final de la frase, si no és que es tracta d'una frase molt llarga no començada per partícula interrogativa.

3.2.2 ORTOGRAFIA

Inclou grafia dels mots, accentuació, apostrofació, ús de majúscules i minúscules, separació de paraules...: en regularitzem l'ús d'acord amb la normativa actual, excepte quan s'usen de manera sistemàtica unes formes que no coincideixen amb les grafies preceptives actuals i que, si es modifiquessin, se'n veurien alterades les peculiaritats fonètiques dialectals o col·loquials.

- a) Regularitzem *e, a, o, u* àtones d'acord amb la normativa actual (*Liceu, gruixut, damunt, darrera/darrere, endavant, llençar/llançar, pobre/pobra, ordidor, rabent*), i la majoria de consonants (*canvi, coro, escultor, fred, mig, quant/quan*).
- b) Normalitzem els usos de *c, ç, s, ss* i *z* per representar els sons d'essa sorda i essa sonora (*cigrons, deessa, entusiasme, esmorzar, necessitat, peça, transeünt*), així com l'ús d'*s* o *x* al final de la primera síl·laba de mot començat per la vocal *e* (*estendre, excepció, explicar, extensió*).
- c) Conservem la essa sonora fricativa en paraules del tipus *autoritsació, exteriorisar, realisar, suavisar*.
- d) Mantenim l'ortografia original en aquells casos que afecta la pronúncia (*arcova, autoritsació, aubada, aufàbrega, calificar, cantitat, casi, jonoll, orquesta, racció, autoritsació, soletat*). Es contempla l'alternança d'aquestes grafies quan la naturalesa del text ho fa necessari; per ex., si bé és aconsellable regularitzar-les en el discurs del narrador omniscient, caldrà mantenir-les quan expressen la varietat dialectal o la parla d'un personatge.

- e) Mantenim les formes ioditzades (*ceies, vui*), com també la vacil·lació entre *vaia/vaja* i *veiam/vejam*.
- f) Respectem la *n* epentètica en enllaços fònics com *an aquest, an ell, an en* (que no s'ha de confondre amb el tractament personal *en: a n'Antoni*), la *e* epentètica en casos com *figureu's-e, ordenà'ls-e* o *anem's-en* i, quan apareix en la transcripció de la llengua oral, la *t* epentètica (*vatja, pruitja*).
- g) Escrivim els noms de personatges reals tal com apareixen a l'Enciclopèdia (*Jeroni Suñol, Miquel Escuder*).

3.2.3 MORFOLOGIA

- a) Mantenim el gènere dels mots tal com apareixen al text (*el remor, la costum, les afores*).
- b) Mantenim la forma femenina en els adjectius que normativament tenen una sola terminació (*amatenta, capaça, intel·ligenta, semblanta, transparenta*) i els casos en què conviuen les dues formes de femení (*feliç/feliça*).
- c) Mantenim la variació que es pugui trobar en determinades paraules (*colp/cop, horitzont/horitzó, sequedat/sequetat*), també quan conviu el castellanisme amb la forma catalana (*nutrits/nodrit, teatro/teatre*).

3.2.4 SINTAXI

- a) Mantenim la *a* davant de complement directe en tots els casos.
- b) Regularitzem l'ús de *per* i *per a*, amb l'excepció dels textos valencians, en què la distinció afecta la pronúncia.
- c) Conservem els infinitius acabats en *-guer* (*poguer, sapiguer, volguer*) i els gerundis acabats en *-guent* (*poguent, sapiguent, volguent*).
- d) Respectem també altres aspectes sintàctics no normatius, com ara gerundis de posterioritat, la locució *en quant a*, l'expressió *donar-se compte, al* davant d'infinitiu, la preposició *de* davant de relatiu o les perífrasis *tenir que* o *tenir de*.

3.2.5 LÈXIC

- a) Mantenim les variants formals avui considerades dialectals o col·loquials, així com els castellanismes (*ademés, aixís, hasta, iglésia, mentres, prous, pués, resumen, sossego, terquedat, vehícul, xasco*).
- b) Reservem la cursiva només per a mots en altres llengües que no estiguin adaptats fonèticament, usos metalingüístics i usos emfàtics marcats per l'autor. (Per tant, els castellanismes adaptats i les formes col·loquials aniran en rodona.)

3.3. CRITERIS PER A LES CITACIONS DE TEXTOS EDITATS PER TERCERS

Per tal d'evitar incoherències que puguin sobtar el lector, i per tal de facilitar la comprensió de tots els textos, aquests criteris també s'aplicaran als textos que se citin, en nota o en la introducció i apèndixs, encara que s'estigui citant una edició ja publicada.

4. QÜESTIONS D'ORTOTIPOGRAFIA

Seguim criteris moderns per a l'ús de majúscules i minúscules, la separació de paraules i la puntuació. Vegeu també *supra*, 3.2.1.

4.1 SEPARACIÓ DE PARAULES

En cas de dubte i si no se'n pot deduir un ús coherent en l'autor, se seguirà el DCVB (perex., *demantinent* —i cf. DIEC2: *encontinent*—).

Casos particulars:

la un (per ex., *la un no podia dir nulla res*; però *l'una contra l'altra*)

tostemps > *tots temps*

empertostemps > *en per tots temps*

En els temps verbals futurs i condicionals en què la desinència de l'auxiliar està separada de l'arrel per un pronom (tmesi), emprarem el guionet: *dar-los-han, gitar-l'he*.

4.2 REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Models de redacció de les entrades de la bibliografia de la Introducció:

Monografia:

OLLER, Narcís (2014). *Memòries. Història de mos llibres i relacions literàries*. Valls: Cossetània Edicions (Biblioteca Narcís Oller, 10).

Volum col·lectiu:

SANSANO, Gabriel, i Pep Valsalobre (eds.) (2009). *Fontanellana. Estudis sobre l'època i l'obra de Francesc Fontanella (1622-1683/85)*. Girona: Documenta Universitaria.

Article de publicació periòdica:

ROSSICH, Albert (2012). «Intertextos: sobre les fonts i els motius literaris de *Lo desengany* de Fontanella». *Caplletra*, 52, pàgs. 207- 228.

Part de llibre:

CASACUBERTA, Margarida (1999). «Dues novel·les per a dues burgesies. Notes per a una comparació entre *La febre d'or* i *L'argent*», dins Magí Sunyer (ed.), *El Segle Romàntic. Actes del Col·loqui Narcís Oller*. Valls: Cossetània Edicions (Altres Cossetània, 2), pàgs. 197-208.

VALSALOBRE, Pep (2006). «Mitologia burlesca, invenció barroca i catarsi: l'ànima frondosa de Fontanella notes disperses a *Lo Desengany*», dins VALSALOBRE & SANSANO (eds.) (2006), pàgs. 281-318.

Recursos digitals: només afegim l'URL per als recursos nascuts digitals (revistes que només tenen versió en línia, bases de dades, webs...), no per a les publicacions digitalitzades (amb possibles excepcions per a diccionaris que habitualment ja es consulten en línia, per ex.: DCVB, GGL/NGGL). Model de citació simplificada:

Citació bibliogràfica, <URL> [consulta: dia/mes/any].

FERRAGUD, Carmel, i Sebastià Giralt (2019). «Bartomeu de Tresbens, metge i astròleg de Pere el Cerimoniós: aproximació biogràfica i diplomàtica». *Magnificat Cultura i Literatura Medievals*, 6, pàgs. 113-163, <<https://ojs.uv.es/index.php/MCLM/article/view/13906>> [consulta: 17 de novembre de 2023].

4.3 FORMAT DE LES NOTES A PEU DE PÀGINA

Número de nota: En negreta i sense punt a «Imprescindibles». En fina, i amb punt a «Biblioteca Barcino». Quan és un text amb versos numerats, la crida serà el número de vers, mantenint els mateixos criteris tipogràfics de cada col·lecció.

Crida: en rodona per indicar el número de vers o versos, si és el cas. En cursiva si és extreta del text i respectant majúscula/minúscula d'aquest; quan es tracta d'una frase, se'n dona inici i fi separats per tres punts. Acabada en dos punts per donar pas al text de la nota.

Text de la nota: si es dona un sinònim d'una paraula o el sentit d'un passatge, entre cometes simples ‘ ’; si es dona una definició extreta d'una font, entre cometes baixes « »; si és una interpretació de l'editor, sense cometes.

Separador de notes sota un mateix número: barra vertical, | (a «Imprescindibles») o guió llarg — (a la «Biblioteca Barcino»).

Exemples:

109 Versos 2832-2834: hipèrbaton: ‘[jo], víctima infausta, moriré en les ares de la venjança per la memòria de Filis’.

110 *manes de Menalcas*: en la mitologia romana, els manes són les ànimes dels éssers estimats; en aquest cas, són l'ànima de Menalcas.

111 *coral*: sang.

112 *torpe*: ‘indigne’.

(...)

123 Versos 2913-2914: tots dos s'adrecen a Morano. | *declara*: aclareix.

(...)

146 *gos de mostra*: «ca de mostra: el que, en veure o ensumar la caça, s'atura, com si la mostrés al caçador» (DCVB, s. v. *mostra*).

4.4 PRESENTACIÓ D'ORIGINALS

4.4.1 *Cos de lletra*

Text editat i text de la Introducció: cos 12.

Citacions dins de la Introducció (aniran en paràgraf a part si ocupen més de tres línies, sense cometes i sagnades al marge esquerre): cos 11.

Notes a peu de pàgina: cos 10.

4.4.2 JERARQUIA DE TÍTOLS

Primer nivell: TÍTOL DE SECCIÓ EN MAJÚSCULA I CENTRAT

Segon nivell: **Minúscula negreta i centrat** (per ex., **L'obra dramàtica de Joan Ramis**)

Tercer nivell: VERSALETA I CENTRAT (per ex., LUCRÈCIA)

4.4.3 CONSIDERACIONS PRÀCTIQUES

Es recomana que en el moment de preparar l'edició, el curador ja destriï els exemples amb les solucions aplicades que s'esmentaran en els criteris d'edició.